

ב. לדעת רבנו דוד (מובא בר"ן), אם מחמת יראת אדם עבדה ואמר 'אלי אתה' – מודה רבא שחייב מיתה, ואפילו מחמת אונס נפשות. לא נחלקו אלא כשלא אמר 'אלי אתה' אלא כגון שקיטר מיראה, שלרבא פטור כי הדברים מוכיחים שלא קיבלו לאלוה. [ולכאן] אם לא היה אנוס על קבלתו לאלוה, פשיטא שחייב ואין חולק על כך. וא"כ משמע שמדובר שהיה אנוס גם על כך ואעפ"כ חייב, ואעפ"י שלבו בל עמו, אין הולכים אחר דברים שבלבו (וע' גם תוס' סה.). וצ"ע].
 ודעת הרמב"ן שכל שעבד מחמת אונס נפשות – פטור [הגם שהיה צריך ליהרג ולא לעבוד]. לא נחלקו אלא מיראת ממון וכד'.

ג. הרמב"ם מפרש 'מאהבה ויראה' של האליל, כגון שאוהב הצורה או ירא מפניה. וכמה ראשונים השיגוהו, שבאופן זה חייב אף לרבא, שכיון שעבד צורה במחשבה שהיא מרעה לו ומטיבה, אעפ"י שלא קיבלו לאלוה חייב.

ב. המשתחוה בבית עבודת כוכבים ולבו לשמים – פטור. ולא רק כששגג וסבור שהוא בית הכנסת, אלא אפילו יודע שהוא בית עכו"ם והשתחוה ולבו לשמים – אינו נענש על כך (רש"י).
 ומכל מקום אסור הדבר, ואף חייב ליהרג ולא לעבור (ריטב"א). ויש סוברים שבסתם עבודת כוכבים, המשתחוה אליה חייב אפילו היה לבו לשמים (ועתוס' סה סע"א).

ג. המשתחוה לאנדרטה (כגון דמות המלך); אם קיבלו עליו באלוה – חייב. ואם השתחוה לכבוד אותה דמות ולא לשם אלהות – פטור.

ד. מותר להשתחוות לבשר ודם לכבודו (לא תשתחוה להם). אבל אם היה אותו אדם נעבד, כגון המן שעשה עצמו אלוה – אסור, ובכלל לא תעבדם הוא.
 פירש הר"ן: כל השתחויה ועבודה של אלהות, דין עבודה זרה לה ויהרג ואל יעבור, ואעפ"י שאינו עושהו אלוה ממש, וכגון 'הקדשים של הכותים והמשוגע של הישמעאלים' שלא משום הידור לבד הם משתחוים לפניהם, שאין הידור למתים, אלא כענין עבודה של אלהות היא עבודתם.

דף סב

קלה. מה דינן של השגגות דלהלן, לענין חיוב חטאת?

- א. מי שחשב אין איסור עכו"ם בתורה, אין שבת בתורה, ועבר ועשה מלאכה אחת או כמה מלאכות.
- ב. ידע עיקר איסור ע"ז ולא ידע הפעולות האסורות, וזיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד.
- ג. אכל חלב ודם בהעלם אחד.
- ד. אכל חלב בשוגג וחזר ואכל חלב למחרת באותה שגגה.
- ה. קצר וחרש בשבת בהעלם אחד.
- ו. סבר רוק הוא ובלעו, ונמצא שהיה חלב.
- ז. נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר בשבת.

א. האומר מותר – חייב חטאת. [ושגגה זו נחשבת 'שגגת מעשה' ולא 'העלם דבר'. ונפקא מינה לכהן משוח שאינו חייב חטאת אלא ב'העלם דבר' כהוראת ציבור. וע"ע רש"י כריתות וערול"ג שם].
ואם עשה כמה מלאכות בשגגה מתוך טעותו זו – רבא שאל את רב נחמן האם חייב חטאת אחת (כמו בשגגת שבת וזדון מלאכות – שידע שהן אסורות אך לא ידע ששבת היום), או חייב על כל מלאכה (כשגגת מלאכות וזדון שבת). ובמהלך הגמרא רצו לפשוט ספקו שאינו חייב אלא אחת. (וכן השיב רב נחמן לרבא בשבת ע: וכן משמע בכריתות ג – ע"ש במפרשים. ובשבת שם ישנן דעות נוספות. ע"ש).
ואם לא שכח לגמרי עיקר שבת, כגון תינוק שנשבה לבין הנכרים – אינו חייב אלא אחת. וכאן מדובר שלא שכח לגמרי, שאם מזכירים לו – ייזכר (תוס').

ב. זיבה וקיסטר וניסך בהעלם אחד; לפי מה ששנה רבי זכאי (ללשנא קמא) וכן אמר רבי אמי, אינו חייב אלא אחת. ואילו רבי יוחנן חלק על כך (ל"ק) וסבר שחייב על כל אחת ואחת. ולדברי רבי אבא, תלוי הדבר במחלוקת רבי יוסי ורבי נתן בהבערה, אם יצאה לחלק אם לאו. ואולם רב יוסף הקשה שכאן יודו כולם לחייב על כל אחת ואחת. וכן סבר אבבי (ג.ו.) וכן מבואר במסכת כריתות (ג.ו.).
א. לפי לשנא בתרא [רב שמואל בר יהודה], משמע ממהלך הסוגיא שגם רבי יוחנן מודה לר' אמי, שהרי הקשו לריו"ח 'מאי קושיא... כדרבי אמי' ולא תרצו אלא משום שלא רצה ריו"ח להעמיד בתרי טעמי, משמע שמודה בעיקר הדין.
ב. אם בנוסף לעבודות הנ"ל השתחוה בהעלם אחד; לרבי יוחנן ואבבי, חייב חטאת נוספת. ולרבי זכאי אינו חייב על השתחויה קרבן. ולרבי אמי – לפרש"י (ג.ו.) אינו חייב, ולרבנו תם (שם בתד"ה אמר) חייב כל כל העבודות אחת ועל השתחויה אחת.
ג. כתב בספר מנחת חינוך (כו, ט): אם עבד באחת מארבע עבודות פנים ודרכה בכך – חייב שתיים, אחת משום עבודה כדרכה ואחת משום ד' עבודות (וצ"ע בסברא. ואינו דומה לעשה מעשה אחד בשבת שכלול בו כמה מלאכות – ערמב"ם שבת ה, ד).

ג. אכל חלב ודם בהעלם אחד – חייב שתי חטאות, שהשמות מחלקים.

ד. אכל חלב וחלב בהעלם אחד (שלא נודעה לו שגגתו בינתיים), אינו חייב אלא אחת.

ה. קצר וחרש בשבת בהעלם אחד; בשגגת מלאכות – חייב שתיים (אם משום שלכך יצאה הבערה – לחלק (רבי נתן). או ממאחת מהנה או ממקור אחר – ע' בשבת ע). בשגגת שבת – (שלא ידע ששבת היום) – אמר ר' יוסי שחייב אחת. (שגג בזה ובוה – נתבאר בסעיף א).

ו. סבר רוק בפיו ובלעו, ונמצא חלב – חייב חטאת, שהמתעסק בחלבים [ועריות] חייב, שכן נהנה.

ז. נתכוין להגביה התלוש וחתך את המחובר בשבת – פטור, מלאכת מחשבת אסרה תורה.

א. רש"י פירש משום אשר חטא בה – פרט למתעסק. והתוס' כתבו שלכך צריך לטעם 'מלאכת מחשבת' – שפטור אעפ"י שנהנה. ועוד פרשו שמשום 'מלאכת מחשבת' לא נפטר אלא בכגון נתכוין לחתוך מחובר זה ונמצא מחובר אחר.
ב. נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר – מחלוקת אבבי ורבא (בשבת עב) אם פטור או חייב [וכן נחלקו בדבר רנב"י ומר בריה דרבינא נפסחים לג], והלכה כרבא שפטור.